

دوره نهم - سال اول

شماره چاپ: ۲۴۹

تاریخ چاپ: ۱۳۹۱/۸/۱

شماره ثبت: ۱۵۷

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح ممنوعیت به کارگیری سلاح سرد و

تشدید مبارزه با جرائم خشونت بار»

کد موضوعی: ۲۴۰

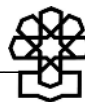
شماره مسلسل: ۱۲۹۶۳

اردیبهشت ماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۲.....	۱. پیشینه جرم‌انگاری در مورد سلاح سرد
۵.....	۲. ضرورت‌های جرم‌انگاری در مورد سلاح سرد
۷.....	۳. ارزیابی طرح نمایندگان محترم مجلس
۸.....	نتیجه‌گیری
۹.....	ویژگی‌های ماده پیشنهادی
۱۰.....	منابع و مأخذ

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«طرح ممنوعیت به کارگیری سلاح سرد و تشدید
مبارزه با جرائم خشونت‌بار»

چکیده

این نوشتار تلاش می‌کند تا با بیان پیشینه جرم‌انگاری در مورد سلاح سرد به عوامل و زمینه‌هایی که موجب شده تا مقنن، جرم‌انگاری سلاح سرد را مورد توجه قرار دهد بپردازد. همچنین تحریم و جریحه‌دار شدن عواطف و احساسات عمومی، فقدان تعریف جامع از سلاح سرد و انواع آن، جرم‌انگاری سلاح گرم و سرد جنگی و جابجایی در وسایل قتاله و بازدارندگی از جرائم مجاور به‌عنوان ضرورت‌های جرم‌انگاری موضوع بررسی قرار می‌گیرد. در نهایت ماده واحده پیشنهادی در رابطه با جرم‌انگاری چاقو و سلاح سرد پیشنهاد می‌گردد.

مقدمه

منحنی وقوع جرائم خشونت‌بار در کشور نشان می‌دهد که بیشتر موارد قتل با چاقو یا دیگر انواع سلاح‌های سرد اتفاق افتاده و سن مجرمین بین ۲۲ تا ۴۲ سال بوده است. همچنین آمار نشان از آن دارد که ۶۹ درصد از قتل‌ها بدون سبق تصمیم و کاملاً

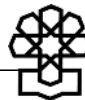
ناگهانی و هیجانی واقع شده است. وجود این آمار و بازتاب آن در جامعه از طریق پوشش و انتشار گسترده و تصویرسازی‌های رسانه‌ای در کنار وجود نمونه‌های عینی و واقعی جرائم خشونت‌بار منتهی به قتل در جامعه^۱ موجب می‌شود تا افکار و عواطف عمومی جامعه تحریک شده و احساس ناامنی ابعاد گسترده‌ای پیدا کند.

بدین ترتیب نظام عدالت کیفری برای بازگرداندن احساس آسیب‌دیده و ترمیم افکار عمومی باید تمهیداتی را مورد نظر قرار دهد. برای رسیدن به این هدف طرح‌های متعددی در مجلس شورای اسلامی توسط نمایندگان محترم ارائه گردید. طرح «ممنوعیت ساخت، حمل و نگهداری ادواتی که در درگیری فیزیکی بین افراد کاربرد دارد» پس از وقوع قتل در میدان کاج سعادت‌آباد و طرح «تشدید مبارزه با جرائم خشونت‌بار» در همین راستا و متعاقب وقوع دو جنایت پیاپی و به فاصله کمتر از دو هفته در شهرستان کرج (قتل روح‌اله داداشی) و پل مدیریت تهران (قتل دختر جوان دانشجو) در مجلس شورای اسلامی مطرح گردید. وجه مشترک تمامی این جنایات استفاده از سلاح سرد و همچنین خشونت‌آمیز بودن آنها بود.

۱. پیشینه جرم‌انگاری در مورد سلاح سرد

مفهوم سلاح مفهومی عام می‌باشد که همزمان سلاح گرم و سلاح سرد را دربر می‌گیرد. در قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات

۱. قتل در میدان کاج سعادت‌آباد تهران - ۶ آبان‌ماه ۱۳۸۹، تجاوز گروهی در خمینی‌شهر اصفهان - ۳ خردادماه ۱۳۹۰، قتل دختر جوان در پل مدیریت - ۱۵ تیرماه ۱۳۹۰، قتل روح‌اله داداشی در شهرستان کرج - ۲۷ تیرماه ۱۳۹۰.

غیرمجاز مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۶ تعریف صریحی از سلاح گرم و سلاح سرد جنگی ارائه شده ولی در قوانین و مقررات کنونی در رابطه با سلاح سرد تعریفی وجود ندارد، تنها در تبصره بند «۳» ماده (۶۵۱) قانون مجازات اسلامی که به موجب قانون اصلاح موادی از قانون مجازات اسلامی مصوب ۲ خردادماه ۱۳۷۵ الحاق شده است برخی از مصادیق سلاح سرد برشمرده شده است.^۱

همچنین در مواد (۶۱۴) و (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی ایراد ضرب و جرح، تظاهر یا قدرت‌نمایی، مزاحمت، اخاذی یا تهدید با چاقو جرم‌انگاری شده است.^۲

---

۱. ماده (۶۵۱) قانون مجازات اسلامی - هرگاه سرقت جامع شرایط حد نباشد ولی مقرون به تمام پنج شرط ذیل باشد مرتکب از پنج تا بیست سال حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می‌گردد:

۱. سرقت در شب واقع شده باشد.
۲. سارقین دو نفر یا بیشتر باشند.
۳. یک یا چند نفر از آنها حامل سلاح ظاهر یا مخفی بوده باشند.
۴. از دیوار بالا رفته یا حرز را شکسته یا کلید ساختگی به کار برده یا اینکه عنوان یا لباس مستخدم دولت را اختیار کرده یا برخلاف حقیقت خود را مأمور دولتی قلمداد کرده یا در جایی که محل سکنا یا مهیا برای سکنا یا توابع آن است سرقت کرده باشند.
۵. در ضمن سرقت کسی را آزار یا تهدید کرده باشند.

تبصره - منظور از سلاح مذکور در این بند موارد ذیل می‌باشد (این تبصره به موجب قانون اصلاح موادی از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ به بند «۳» ماده (۶۵۱) اضافه شده است).

۱. انواع اسلحه گرم از قبیل تفنگ و نارنجک.
  ۲. انواع اسلحه سرد از قبیل قمه، شمشیر، کارد، چاقو و پنجه بوکس.
  ۳. انواع اسلحه سرد جنگی مشتمل بر کاردهای سنگری متداول در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران یا مشابه آنها و سرنیزه‌های قابل نصب بر روی تفنگ.
  ۴. انواع اسلحه شکاری شامل تفنگ‌های ساچمه‌زنی، تفنگ‌های مخصوص بیهوش کردن جانداران و تفنگ‌های ویژه شکار حیوانات آبرزی.
۲. ماده (۶۱۴) قانون مجازات اسلامی - هرکس عمداً به دیگری جرح یا ضربی وارد آورد که موجب نقصان یا

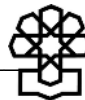
در طرح «ممنوعیت ساخت، حمل و نگهداری ادواتی که در درگیری فیزیکی بین افراد کاربرد دارد» که به امضای ۲۶ نفر از نمایندگان مجلس رسیده بود برای دومین بار در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی مطرح گردید. به موجب ماده واحده موضوع این طرح ساخت تولید واردات عرضه فروش و نگهداری سلاح سرد و ادوات قتاله‌ای که در درگیری فیزیکی میان افراد استفاده می‌شود ممنوع گردید. مرتکبین به موجب این ماده واحده علاوه بر حبس ۶ ماه تا دو سال به اقامت اجباری در مناطق معین نیز محکوم می‌شدند.

همچنین متعاقب طرح پیشین، طرح تشدید مبارزه با جرائم خشونت‌بار مطرح و به موجب آن مقرر گردید یک ماده به قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب و یک ماده به عنوان ماده (۶۱۷) مکرر به قانون مجازات اسلامی الحاق گردد.

شکستن یا از کار افتادن عضوی از اعضا یا منتهی به مرض دائمی یا فقدان یا نقص یکی از حواس یا منافع یا زوال عقل مجنی‌علیه گردد در مواردی که قصاص امکان نداشته باشد چنانچه اقدام وی موجب اخلال در نظم و صیانت و امنیت جامعه یا بیم تجری مرتکب یا دیگران گردد به دو تا پنج سال حبس محکوم خواهد شد و در صورت درخواست مجنی‌علیه مرتکب به پرداخت دیه نیز محکوم می‌شود.

تبصره - در صورتی که جرح وارده منتهی به ضایعات فوق نشود و آلت جرح اسلحه یا چاقو و امثال آن باشد مرتکب به سه ماه تا یک سال حبس محکوم خواهد شد.

ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی - هرکس به وسیله چاقو و یا هر نوع اسلحه دیگر تظاهر یا قدرت‌نمایی کند یا آن را وسیله مزاحمت اشخاص یا اخاذی یا تهدید قرار دهد یا با کسی گلاویز شود در صورتی که از مصادیق محارب نباشد به حبس از ۶ ماه تا دو سال و تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.

۲. ضرورت‌های جرم‌انگاری در مورد سلاح سرد

۲-۱. تحریک و جریحه‌دار شدن عواطف و احساسات عمومی

آگاهی مردم از وقوع نمونه‌هایی از جنایات با استفاده از سلاح سرد در طی سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ در کشور و بازتاب گسترده آن در رسانه‌های جمعی موجب تحریک افکار عمومی و ایجاد احساس ناامنی در میان طیف‌های گوناگون می‌گردد. در نتیجه بازگرداندن این احساس امنیت از دست رفته مستلزم مدیریت فضای ایجاد شده از طریق ترمیم افکار و عواطف و احساسات عمومی جامعه است. یکی از راه‌های رسیدن به این هدف، تشدید سیاست‌های کیفری مبارزه با جرائم خشونت‌آمیز از طریق جرم‌انگاری استفاده از سلاح سرد و کاهش زمینه‌های دسترسی آسان و کم‌هزینه به آن است.

۲-۲. فقدان تعریف جامع از سلاح سرد و انواع آن

بررسی قوانین و مقررات موجود نشان می‌دهد که تعریفی صریح و جامع از سلاح سرد وجود ندارد. این مسئله همواره به‌عنوان چالشی بر سر راه جرم‌انگاری سلاح سرد مطرح بوده و تا امروز تصویب قانونی برای مبارزه با سلاح سرد را ناممکن ساخته است. سلاح سرد برخلاف سلاح گرم وسیله‌ای ذاتاً کشنده نیست و استفاده‌ها و کاربری‌های دیگری از آن متصور است. در نتیجه اوضاع و احوال و شرایط و نحوه استفاده می‌تواند وسیله‌ای متعارف را به آلت قتاله تبدیل کند. با این وجود

نگهداری وسایلی مانند شمشیر و قمه و مشابه آنها و حمل آنها در اماکن عمومی و محل‌های تردد و گذار مردم نمی‌تواند هیچ توجیه و مبنای عقلایی داشته باشد.

۲-۳. جرم‌انگاری سلاح گرم و سلاح سرد جنگی و جابجایی در وسایل قتاله

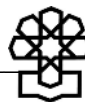
با جرم‌انگاری سلاح گرم و سلاح سرد جنگی در قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز، ساخت، مونتاژ، نگهداری، حمل، توزیع، تعمیر و هرگونه معامله سلاح گرم و سلاح سرد جنگی بدون مجوز مراجع ذیصلاح جرم است و مرتکب به مجازات‌های مقرر در قانون محکوم می‌شود.^۱ با تدوین این قانون دسترسی به سلاح گرم برای ارتکاب جنایت علیه تمامیت فیزیکی و معنوی انسان ممنوع گردیده و در نتیجه موجب می‌شود تا افراد به استفاده از سلاح سرد که سابقه جرم‌انگاری آن وجود ندارد متمایل شوند. براساس آمار جنایی در سال‌های اخیر جابجایی در آلت قتاله به‌وجود آمده و بیشتر جنایات علیه اشخاص با توسل به سلاح سرد اتفاق افتاده است.

۲-۴. بازدارندگی از جرائم مجاور

جرم‌انگاری در رابطه با سلاح سرد به‌عنوان «جرم مانع» یا «جرم بازدارنده» موجب بازدارندگی از «جرائم مجاور» یا «جرائم همسایه» مانند زورگیری، مزاحمت، اذیت و

---

۱. قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز، ماده (۴) - وارد کردن هر نوع سلاح، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل به کشور، خارج کردن آنها از کشور، ساخت، مونتاژ، نگهداری، حمل، توزیع، تعمیر و هرگونه معامله آنها بدون مجوز مراجع ذیصلاح جرم است و مرتکب به مجازات‌های مندرج در این قانون محکوم می‌شود.

آزار می‌گردد. امکان وقوع این طیف از جرائم با دسترسی آسان و همیشگی به سلاح سرد افزایش می‌یابد و گستره بزه‌دیدگان جرائم خشونت‌آمیز توسعه پیدا می‌کند. بررسی‌های پلیس نشان می‌دهد که استفاده از سلاح سرد به مجرمین نوعی جرئت ارتکاب جنایت می‌دهد و از این وسایل به‌عنوان حربه‌ای برای تهدید و ارباب بزه‌دیدگان استفاده می‌گردد.

۳. ارزیابی طرح نمایندگان محترم مجلس

۱. در حالی‌که عنوان این طرح، ممنوعیت به‌کارگیری سلاح سرد و تشدید مبارزه با جرائم خشونت‌بار است ولی در متن پیشنهادی تعریفی از سلاح سرد به‌عمل نیامده است.
۲. در ماده (۲) در رابطه با تشدید مبارزه با جرائم خشونت‌بار به رسیدگی علنی و انتشار خبر در رسانه‌های عمومی اشاره شده که تنها تدابیر شکلی برای تعمیق آگاهی و ترمیم افکار و احساسات عمومی است و نمی‌توان آن را تشدید مبارزه دانست. مسئله‌ای که اینجا مطرح می‌شود آن است که این نحوه از رسیدگی که مغایر با اصول متعددی از قانون اساسی است نه تنها موجب التیام افکار عمومی نمی‌شود، بلکه می‌تواند با تشدید آگاهی‌های عمومی از وقوع جرائم خشونت‌بار زمینه گسترش ترس از جرم و احساس ناامنی را فراهم کند.
۳. حبس‌های کوتاه‌مدت براساس یافته‌های جدید مطالعات کیفرشناختی نه تنها بازدارنده نیست، بلکه آثار و پیامدهای فرهنگی، اجتماعی بر افراد دارد و با سیاست‌های کیفری مبنی بر حبس‌زدایی از حبس‌های کوتاه‌مدت و استفاده از

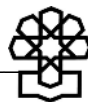
مجازات‌های اجتماعی قانونگذار در تعارض است.

۴. ماده (۲) و تبصره‌های آن در تعارض با قانون اساسی، آیین دادرسی کیفری و اصول مسلم دادرسی منصفانه است.

۵. طرح مورد نظر در رابطه با اشخاصی که پس از تصویب این قانون به سبب داشتن و نگهداری سلاح سرد عنوان مجرمانه پیدا می‌کنند تدبیری پیش‌بینی نکرده است.

نتیجه‌گیری

پس از جرم‌انگاری سلاح گرم و ممنوعیت قانونی به‌کارگیری آن، مجرمین برای ارتکاب جرائم خشونت‌بار به سمت استفاده از سلاح سرد تمایل پیدا کردند و به نوعی جابجایی در آلت قتاله به وجود آمد که وقوع جرائم را به سبب دسترسی آسان افراد جامعه به آن تسهیل می‌کرد و جرئت ارتکاب جرم با اتکا به این دسته از سلاح‌ها را افزایش می‌داد. لذا وجود خلأ قانونگذاری در رابطه با به‌کارگیری سلاح سرد که موجب گسترش نرخ بزهکاری با توسل به انواع سلاح سرد در سال‌های اخیر شده، ضرورت جرم‌انگاری در این رابطه را ایجاب می‌کند، البته باید توجه داشت که گسترش جرائم خشونت‌بار با استفاده از سلاح سرد تابعی از عوامل زمینه‌ای و محیطی است که مواجهه با آن، اقتضای سیاست جنایی فراگیر مبتنی بر پیشگیری‌های وضعی و اجتماعی مقدم بر جرم‌انگاری و مجازات را دارد.

ویژگی‌های ماده پیشنهادی

در ماده پیشنهادی که در ذیل خواهد آمد، تنها حمل یا نگهداری سلاح سرد و یا حمل چاقو در رابطه با مجرمین خطرناک و یا به تعبیر فقهی آن «اهل ریبه» جرم‌انگاری شده است زیرا درخصوص این افراد چنین رفتاری آنها را در مظان ارتکاب جرم‌های خشونت‌آمیز علیه تمامیت جسمی و معنوی افراد قرار می‌دهد. همچنین در مورد چاقو تنها حمل آن موضوع جرم‌انگاری قرار گرفته زیرا افراد بسیاری در جامعه از انواع چاقو استفاده متعارف و عقلایی می‌کنند و لذا در جرم‌انگاری چاقو باید دقت کرد تا افراد زیادی عنوان مجرمانه پیدا نکنند و از تورم کیفری و افزایش جمعیت زندانیان اجتناب گردد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد ماده ذیل به‌عنوان ماده (۶۱۷) مکرر به قانون مجازات اسلامی الحاق گردد.

متن ماده (۶۱۷) مکرر پیشنهادی

حمل و نگاهداری هر نوع سلاح سرد از قبیل شمشیر، قمه، خنجر، پنجه بوکس و زنجیر مخصوص نزاع و یا حمل انواع چاقو توسط افرادی که سابقه محکومیت قطعی در جرائم عمدی علیه تمامیت جسمی و معنوی دارند جرم محسوب می‌شود و مرتکب در مرتبه اول به حبس از ۹۱ روز تا ۶ ماه یا شلاق از ۱۱ تا ۳۰ ضربه و در صورت تکرار به حداکثر مجازات مقرر در هر مورد محکوم خواهد شد.

تبصره «۱» - فهرست انواع سلاح سرد ظرف ۳ ماه از تصویب این قانون به‌موجب

آیین‌نامه‌ای، توسط وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

تبصره «۲» - صدور مجوز برای سلاح سرد در رابطه با موضوعات مقرر در این قانون به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تصویب این قانون توسط وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

تبصره «۳» - اشخاصی که ظرف مهلت ۶ ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، سلاح سرد خود را به مراجع قضایی، انتظامی یا امنیتی تحویل دهند از مجازات مقرر در این قانون معاف می‌شوند. سلاح‌های تحویل داده شده یا کشف شده موضوع این قانون به موجب حکم دادگاه به نفع دولت ضبط می‌شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون مجازات اسلامی.
۲. میرمحمدصادقی، حسین. جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۸.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۹۶۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح ممنوعیت به‌کارگیری سلاح سرد و تشدید مبارزه با جرائم خشونت‌بار»

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی)
تهیه و تدوین‌کنندگان: شهید شاطری‌پور اصفهانی، سیدمیثم عظیمی
مدیر مطالعه: —

ناظر علمی: جلیل محبی

متقاضی: کمیسیون قضائی و حقوقی

همکاران خارج از مرکز: —

اظهار نظرکنندگان خارج از مرکز: —

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. سلاح سرد

۲. جرم‌انگاری

۳. جرائم خشونت‌آمیز

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۹۱/۸/۳

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۲/۲/۱۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۲/۱۶